

Her maa der gores noget, og det maa ske snart, hvorfor jeg gennem disse Linier i »Føroya Social-Demokrat« henleder Opmarksomheden paa disse Forhold.

Med Tak for Optagelsen.
Homo.

M. A. Jacobsen og Chr. Matras:
Føroysk Dansk orðabók.
Thorshavn 1928. 474 bls.

Tað er so skiligt, at ansurin fyri at vera vandin í orðum og bera hugsan sína fram í so nýttum málslóðina sum møgult, í stórum er vaksandi her á landi. Ikki bert merkist hetta millum ungdomin, men eisini millum tilkomið fólk eru mong, ið geva málinum gætur og fegin vilja duga at skilja ímillum gott og vánaligt mál.

Ikki hevur verið teimum, ið upp-vaksin eru á plássum, sum talimálið er heldur vánaligt — og tey pláss norast í hvørjum — lætt at velja og vraka orðanna millum. Tey fáu, ið hava verið so heppin at ognast orðasavnini til Færøsk Antologi og Færøske Folkesagn og Eventyr, sum J. Jakobsen doktari hevur greitt úr händum, hava í teimum haft góðan stuðul, men ov fá orð vóru har at finna, — orðasavnini vóru jú bert til tver ávisar bókur — og tey, ið yvirhvor einki føroyskt orðasavn hava haft at miðja seg eftir, hava verið illa stödd, um tey hava viljað vita greiniliga um máliskur, tey raka við í talu ella skrift.

Nú verður øðrvísi. Henda orðabók — ið ikki er ætlað at vera nakað fullgjøgjað orðasavn, men heldur brá-fengis at vera teimum til stuðuls, ið geva sær far um føroyskt mál — hevur tey flestu av teim orðum, ið hava verið fest upp á prent í føroyskum bókmentum, og munu tað væl vera tey nógva av teimum, ið nýtt verða í taluni manna millum.

Ikki er at ivast í, at henda bók bæði verður nógv keypt og lisin. Ikki bert er hon stór, prýðilig og væl úr hondum greidd, men eisini sera bilig, næstan látturliga bilig, 7,50 kr. fyri eina orðabók við o. u. 20000 orðum, er lítið og einki fyri tað virði, ið her verður einum latið upp í hendur. Eingin Føroyingur, ið vil vita skil á móðurmáli sínum, kann vera hesa bók fyri uttan.

Stórt arbeiði er lagt í hetta verk, og mugu vit vera M. A. Jacobsen og Chr. Matras takksamir fyri iðni og duguleika teirra og tann kærleika til málið, ið kennist út av verkinum.

Tó kunnu atfinningar vera gjørdar — sjálvandi. Hetta er jú at kalla fyrsta føroyska orðabók, og ikki hevur hon meir enn helvtina av føroyskum orðatílfari, so ikki verður lögð, um onkur saknar okkurt orð, ið júst hann hevur borið við, men sum rithøvundarnir ikki hava hildið verið vanligt orð í talimálinum og tí hava útiðst. Ringt er her at vera teir, ið velja og vraka skulu.

Tó má verða hildið fram, at tað er ein saknur, at ikki alt, ið stendur í orðasavninum til Færøsk Antologi er tikið við í hesa nýggja bók. Helst eru tað máliskur og kveðnum, ið burt-nrur lagdar eru, og er hetta ikki beint. Tá hevði verið betur um framburðin (úttalan) hevði verið burturkastaður, tí hann skiftir nú í Føroyum víða hvar og lagar seg eftir skriftmálinum, og er hetta ein góð leið, so tað má beinan vegin mælast Føroyingum til ikki at geva sær ov nóg far um tann framburðin, sum orðabókin sigur frá.

Fyri útlendingar hevði tað verið nógmið, um prentaðu vóru almennar reglur fyri framburði orðanna, og so einstøk orð, har framburðin ikki fylgir reglunum, vóru lýst framburði viðvíkjandi. Nógv pláss hevði tá verið spart, nógvar máliskur og nógv orð, ið nú eru útiðst, høvdu kunnað verið tikið við, orðabókin til miklan bata.

Í eini orðabók eru aldri ov nóg domi um hvussu orðini, serliga sagn-orð og fyrisetingar, eiga at verða nýtt, og tó at henda orðabók hevur so nóg fleiri orð enn orðasavnið til antologiina, eru ofta fleiri domi at finna har enn í hesi nýggja bók.

Onkrar aðrar atfinningar kunnu væl verið gjørdar, t. d. tykist tað danska málið í umsetingunum — soleiðis sum tað ofta ger í orðabókum — nakað stívtið; hesir menn, eru meira danskir enn Danskarar — men flest allar hava atfinningararnar litið upp á seg samanbortið við tær dygdir, ið henda bók hevur. Her er gjørt eitt stórt og gott arbeiði, heldur einki lætt arbeiði, og er úrslitið sum heild gott.

Tað má mælast øllum til, ið hug hava at vita skil á føroyskum máli, at fáa sær hesa bók. Serliga lærarar eiga at lesa hana, ikki eina ferð; men nógvar ferðir; hon eigur at vera í hvørjum skúla, og átti sóknar-stýrini at ansa, at ansa, at bókin er í hvørjari skúlastovu, so bornini har kunnu verða vand at ráðfæra seg við hana, tá tey ivast um onkra máliskur.

Rithøvundarnir hava ikki viljað tikið dagar ímillum teir ymsu skriv-ingarháttar av sama orði, sum vit so ofta hava á Føroyskum t. d. lystugur — lystigur, áttugur — áttingur, men hava prentað báðar. Lærarar mugu kortini í skúlavirkinum velja annan, og eiga tey, so leingi vit onga stavsetingar-orðabók eiga, at velja tann, sum stendur uttan ávísing, tí helst eiga vit at hava somu stavseting í øllum skúllum okkara. T. d. er við lystugur víst á lystigur, men hetta orðið stendur uttan ávísing. Vónandi er, at ein stavsetingarorðabók fer at koma, áðrenn ov leingi umliður.

Richard Long.

Føroya Løgting 1928.

Ísvirkissakin til 3 viðgerð.

(Framhald) Zachariasen:

Of tað er hugsandi, at ein meirprisur og kontantur handil við ferskum fiski vil gera tað loysandi og geva monnum iðni at nýta sluppinar, tá tær koma aftur av langfartsfiskiskapi. Í heila táknið er tað at fáa eina skjótari umsetan og kontantur hava so nógva at siga, at menn eiga at leggja allar árur um borð fyri øllum sum kann fremja og skunda undir at koma inn í tað lagið. Hann vildi tí, sum eisini broytingaruppskots-stillarin um at geva størri studning enn nevndin hevði skotið upp, mæla tingmonnum til ikki at verða pírnir her, men siggja stórt uppí hesa týdn-ingarmikla sök og greiða atkvøðu fyri broytingaruppskot-inum — tingið mátti hava ráð til at lata 15.000 kr. til eitt so særmerkt fiskimanna mál.

A. Samuelsen helt eina ómet-uliga langa talu, ið mest gekk gekk út uppá at finnst at orð-lagnum fyri hesu sök, ið hann helt menn gera ov nógva burtur úr. Særliga togdi hann langt og breitt um Dams orðfelli um kapitalistar. Her vóru eingir kapitalistar. Hann vildi ynskt teir. Socialistarnir kundu ikki heldur enn nakar umvera kapi-talistar, tað var jú hagani teir skuldu fáa peningin. Men tross allar atfinningar vildi hann vera við at viðmæla sakina til stats-lán og 50.000 kr. av lottarpen-ingnum, ið tingið fekk — um lottarisakin kom ílag.

Johan Kallsoy: Eg dugi ikki at skilja A. Samuelsen annað-hvørt hann er við ella fmóti hesi sök. Hann tóktist at hava so ómetuliga nóg fmóti, men so endar hann kortini við at hann vil greiða atkvøðu fyri nevndar-

uppskotinum um viðmæli til statslán og lán av lottarpening-inum. Henda sök tykist mær vera verða at stýðja. Hon tykist at verða so væl fyrirreikad, at eg ivist ikki í at geva henni mitt viðmæli og atkvøðu til studning. Eg eri ein av teim, ið hava stillað broytingaruppskot um at tingið aftrat lyftin-um um lottarpeningin skal lata 15.000 kr. nú beinavegin. Eg vil vóna, at lottarisakin gongur í lag. Men tað er jú skiligt, at ein lóg, ið ikki er viðtikið, er ikki heilt at lifa á. Eg haldi vit utan íðran kunnu ganga við til at stýðja hesa roynd inná eina nýggja leið fyri fiskiskap okkara. Tað, sum ger meg so ivaleysan, er at menn eru við frystingarfelagið, sum eru »eks-pertar« í ferskiskaspurninginum. At teir eru fyri egnu interessu, gevur ikki mær, sum Andreas Samuelsen, nakran íva — tvorturímóti. Júst tí at teir eru við av interessu, gevur mær trúgv uppá sakina, serliga tá tað er soleiðis skipað, at vinn-ingur teirra er avhangandi av, um fyrítokan gongur. Greiddi talarin annars framvegis gjøllari frá, hví hann helt at tingmenn ivaleysir kundu greiða atkvøðu fyri broytingaruppskotinum eins og fyri nevndarinnu uppskoti um viðmæli til statslán og lán frá tingi, um lottarisakin kemur í lag.

P. M. Dam svaraði uppá A. Samuelsen atfinningar og bað Andras Samuelsen ikki tala um og finnst at øðrum enn sagt var. Hann hevði als ikki viljað boykottað kapitalistar. Einasta hann hevði sagt viðvíkjandi teim var, at tað skuldu vera Føroyingar og ikki ein einstak-ur útlendskur kapitalistur, ið fekk hesa sök at greiða. Sak-in var jú so háttad og fyrilögð, at hon kundu samla allar Fø-royingar, eisini kapitalistarnar, um vit høvdu nakrar. Javnað-armenn vildu ikki tína kapitalin, tvorturímóti vildu teir samla ein kapital, eina virkiskraft við at samla tær smáu kapitalkref-tirnar til eina stóra kraft, ið kundu frígera Føroyingar, keyp-menn, fiskarar og arbeiðarar úr teim útlendsku peningatræla-bondum, ið allir, ikki minst keypmenn klagðu yvir.

So varð greidd atkvøða:

Allir tingmenn greiddu atkvøðu fyri hesum uppskoti:

- 1) Í Tilfelde af, at et Lovfor-slag angaaende Oprettelse af et færøsk Klasselotteri bliver gennemført og i Tilfelde af, at der af Statslaanefondens bevilges det ansøgte Laan, yder Tinget til Etablering af et Fryse- og Køleanlæg i Tveraa et Laan paa 50.000 Kroner af de ved Lotterisa-gen indvundne Penge.
- 1) Lagtinget anbefaler, at der af Statslaanefondens Midler ydes Arbejderforeningen »Enighedens« det omsøgte Laan til Oprettelse af Fryse- og Køleanlæg og Isværk paa Tveraa.

Hesir tingmenn: Dam, Paturs-son, Effersøe, Viðstein, Matras, Kristiansen, Debess, Kallsoy og Mitens, greiddu atkvøðu fyri minnilutauppskotinum, ið gekk út uppá, at tingið skuldi, um-framt lyfti av lottarpeninginum, lata 10.000 kr. Tað fall soleiðis. Fyri broytingaruppskotinum, ið setti 15.000 kr. ístaðin fyri 10.000 kr., geiddu hesir ting-menn atkvøðu: Dam, Zacharia-sen, Effersøe, Viðstein, Matras, Kristiansen, Debess, Kallsoy og Mitens. Of fall hetta við.

Við hesu afturhaldsdrøgu vinna tingmenn ongar sømdir.

Vinduer, Døre og Lister.

Godt og billigt Arbejde.

Rugo Øster's Maskinsnedkeri,
Tlf. 216. Thorshavn. Tlf. 216.

Broytan av Løgtingslógini.

Som kunnugt har sjálvstýris-flokkurin fram á ting í ár upp-skot um nakrar broytingar í lögtingslógini. Hesar broyting-ar gingu út uppá, at leggja lög-tingsins stýri millum tingsetur-nar í hendurnar á eini lands-nevnd — »ministerium« — ið setast skuldi ístaðin fyri amt-mannin, ið nú umboðar lögting-ið millum tingseturnar.

Sambandsmenn hildu seg nokk kunna ganga við, um teir bert vitstu, at hetta ikki var stíg móti »loysing«. Teir vildu ikki vera við til nakað sum kundu takast sum ein rudding av stóðinum til sjálvstýrið — og hildu teir hetta uppskot sjálv-stýrismanna vera eitt stíg til at rudda stóðið.

Uppskotið sjálvt lá uttanfyri øll »Samhøignedens« mark. Javnaðarmenn kundu tí gjarna vera við. Kortini vildu teir ikki gera lögtingsins sjálvstöði yvirfyri ríkisdegi mínni — og kravdu teir tí burturkoyrt tað orðfelli, ið sjálvstýrismenn høvdu sett í uppskotið, og sum gjordi lögtingið meiri bundið og undir-bráttligt av ríkisdegi, enn tað hevði verið áður.

Við øðru viðgerð legdu sam-bandsins nevndarlímir: A. Samuelsen, M. Samuelsen og Effersøe uppskot fram um at geva »erklæring« um, hvussu skuldi verða Dana og Føroyinga mill-um, eina »erklæring«, ið væl fyri ævigar tíðir skuldi drepa øll »separatisttroll«.

Effersøe helt langa roðu. Hann greiddi frá øllum tí eitur-sprongda stríðnum millum sam-bandið og sjálvstýrið — sjálv-andi var aðalatsokini at Jóanes-bonda Paturssyni.

Mitens greiddi frá meirlutans uppskoti og helt ikki broyting-aruppskot sambandsins høvra við til sakina — og var tí eing-in grund til at tala um tað.

Málið fór so til triðju við-gerðar. Við hesa viðgerð varð ein harður dystur, ið vardi at kalla tveir dagar. Effersøe legði fyri aftur av nýggjum og vóð og vóð í øllum teim gomlu politisku syndnum — og helt hann, at Føroyingar máttu fáa »klárheit« yvir annað-hvørt vil skulda standa saman við Danmark ella fara til Nor-egs, eins og Patursson vildi.

Patursson helt eina dundrandi út ímóti loysingartalu, sum svar til harra Effersøe. Vildi hann als ikki geva nakra »erklæring«. Hann segði spurningin, ið sam-bandið hevði reist, ikki at ligga fyri.

Johan H. Poulsen hevði lagt uppskot fram til viðtøku. Tal-aði hann um sína støðu til »ríkseinheitina«. Hann var als eingin separatistur. (Sí uppskot hansara aftanfyri).

Javnaðarmenn høvdu lagt bráfangis uppskot fram við »motivering«. Men tóku tað — sum aftanfyri frágreitt — aftur fyri eitt nýtt uppskot.

Vegna javnaðarmannastøðuna til henda orrustuleik um »sepa-ratismus«, helt

(Meira).

Úr Føroyum.

Thorshavn.

Vevnaðarframsýning.

Á Føroya Fólkaháskúla hevur, sum kunnugt, verið hildin fram-sýning av øllum teim vovnu lutum, ið næmingar skúlans hava fingið úr hondum. Har var komin hópur av fólkið til at skoða hesa forvitnisligu fram-sýning, og vóru øll hugtikin. Tíðin, ið ikki bert groðir øll sár, men eisini samfundins lytu og brek, vil prógvað, hvussu ómetuligan stóran týðning tað vil fáa fyri okkara land, um Føroya kvinnur taka undir í hesum starvi, ið byrjað er á háskúlanum.

Vit kunnu ikki taka burtur úr millum teir framsýndu lutir og vísa á nakran vissan, tí so yndisligar hildu vit allar lutir vera. Og at greiða frá teim ymsu lutum og siga frá, hvussu snoggt alt var greitt úr hondum, verður ikki pláss til hesa ferð. Og fram-sýningin skal siggast fyri at fáa skil á, hvat tað fó er fyri ómet-uliga stórt arbeiði, ið avrikað verður á Føroya Fólkaháskúla.

Havnar Avhaldsfelag.

Leygardagin komandi heldur Havnar Avhaldsfelag 50-ára minningaráhald. Tá verður hildin stór veitsla, ið byrjar við skráð-gongu gjøgnum býin av øllum avhaldsmönnum og -kvinnum frá teim ymsu fráhaldsfeløgum her á landi: »Thorshavns Total-afholdsforening«, »N. I. O. G. T.«, »Det blaa Kors«.

Klokkan 3 sp. verður hildin fólkafundur í kommunuskrá-lagorinum, har roður vera hildnar av háskúlastjóra Simun av Skarði og frk. Anna Petersen úr Key-pmannahavn.

„Røde Kors“ Dag.

Lørdag den 20. Oktober af-holdes »Røde Kors« Dag paa Færøerne.

Der vil i Dagens Anledning blive solgt Mærker til Fordel for »Røde Kors« Arbejde paa Færøerne.

Indtægten ved Mærkesalget gaar til et Fond til Oprettelse af et Borne-Kytsanatorium paa Færøerne.

Som Offentligheden bekendt arbejder vort »Røde Kors« meget energisk paa, ved Oplysning eller Undervisning, at ud-brede Kendskab til Pleje af Syge. Der kan her henvises til, at »Røde Kors« har afholdt Kursus i Sygepleje, samt Kursus i spæde Børns Pasing.

Alle, der bør have Forstaaelse af det betydningsfulde Arbejde, der her øves gennem »Røde Kors«, maa vere med til at støtte dette Arbejde og paa »Røde Kors« Dagen købe Mær-ker, hvis Indtægt gaar til det vigtige Formaal: Oprettelse af et Borne-Kytsanatorium.

Fiskemarkedet.

(Telegram til Amtet).

^{10/10}—28.
Genue: Markedet livligt. — Priser uforandret undtagen for islandsk Labrador Style (Lire pr. 100 kg) 350 og islandsk Saltfisk (stor) 330. Tilførsel fra Frankrig 18.

^{11/10}—28.
Oporto: Tilførsel (Tons) af af norsk Klipfisk 362, newfound-lands 491, tysk 27, fransk Lavée 35. Priser uforandret.

^{12/10}—28.
Lissabon: Tilførsel og Behold-ninger (Tons) af skotsk Klipfisk 47. Priser (Esc. pr. 60 kg) for skotsk Klipfisk 220. Markedet livligt.